

Sveikata ir sauga mažose statybvietėse

Statyba yra pavojinga veikla. Šiame sektoriuje 100 000 darbuotojų tenka beveik 13 mirčių, tuo tarpu kituose sektoriuose iš 100 000 darbuotojų vidutiniškai žūsta penki⁽¹⁾. Darbas statybose taip pat sukelia darbuotojams daugelį sveikatos problemų – asbestozę,

nugaros skausmus, rankų vibracinį sindromą, cemento sukeltus nudegimus ir kita. Šiame informaciniame biuletenyje pateikiami svarbiausieji patarimai, kaip stiprinti sveikatos apsaugą ir saugą statybvietėse, tačiau smulkių nurodymų pateikti neįmanoma. Jei jums reikalinga smulkesnė konsultacija, rekomenduojame kreiptis į atitinkamas savo šalies vykdančiąsias institucijas ar kitas žinybas.

Prieš pradėdant darbus statybvietėje

Sveikatos ir saugos klausimai turi būti visapusiškai sprendžiami prieš pradėdant statybas, joms vykstant ir jas pabaigus. Statybos sektoriaus darbuotojams kylančią riziką lengviau ir pigiau kontroliuoti prieš pradėdant vykdyti darbus statybvietėje, pavyzdžiui:

- įgyvendinant įrengimų ir darbo įrangos pirkimų politiką (pavyzdžiui, perkant mažą triukšmą ir vibraciją keliančius įrankius);
- įtraukiant sveikatos apsaugos ir saugos reikalavimus į konkurso sąlygas (bent jau kad būtų laikomasi nacionalinių teisės aktų nuostatų);
- planuojant darbų eigą taip, kad būtų sužalota kuo mažiau darbuotojų (pavyzdžiui, planuoti triukšmingus darbus tuomet, kai jie galėtų paveikti kuo mažiau darbuotojų);
- pradėdant kontrolinę veiklą prieš atvykstant į statybvietę (pavyzdžiui, planuojant, rengiant mokymus, atliekant tyrinėjimus, prižiūrint statybvietę);
- nustatant darbuotojų veiksmingo konsultavimo ir dalyvavimo sprendžiant darbuotojų saugos ir sveikatos klausimus procedūras;
- užtikrinant, kad visi asmenys, taip pat ir vadovai, būtų apmokyti ir sugebėtų atlikti savo darbą, nekeldami rizikos savo pačių ar aplinkinių saugai ar sveikatai.

Statybvietės vadyba

Darbuotojai ir projektų vadovai turi bendradarbiauti ir saugoti darbuotojų sveikatą ir saugą. To galima pasiekti:

- užkertant kelią rizikai, kylančiai visiems darbuotojams;
- įvertinant riziką, kurios neįmanoma išvengti;
- šalinant rizikos priežastis;
- užtikrinant darbuotojų apsaugą kolektyvinėmis priemonėmis;
- kai nėra kitų galimybių – naudojant asmenines apsaugos priemones;

- nustatant avarinių atvejų likvidavimo procedūras;
- informuojant darbuotojus apie esamą riziką ir būtinas apsaugos priemones;
- užtikrinant atitinkamus mokymus.

Rizikos, kurios neįmanoma išvengti, nustatymo procesas vadinamas rizikos įvertinimu. Jo metu turėtų būti įvardyta:

- galimi pavojai (grėsmės);
- kam gali būti pakenkta ir kokių mastu;
- kokia šio pakenkimo tikimybė;
- veiksmi, kurie reikalingi pašalinti ar sumažinti darbuotojams kylančią riziką;
- kurių veiksmų turėtų būti imamasi pirmiausia.

Apsaugos priemonės turėtų būti įdiegtos, o patikrinimai atliekami, norint įsitikinti jų veiksmingumu ir tuo, kad jos atitinka teisinius reikalavimus.

Pagrindiniai pavojai ir rizika

Statybvietėje žūti, susižeisti ar patirti negalavimus galima labai įvairiai:

- nukritus iš aukščio;
- patekus į autoavariją;
- patyrus elektros smūgį;
- užvirtus žemėms vykdant kasybos darbus;
- nuo krintančio objekto smūgio;
- įkvėpus asbesto pluošto;
- patiriant nugaros skausmus, nešiojant sunkias medžiagas;
- nuo sąlyčio su pavojingomis medžiagomis;
- pakenkus klausą dėl didelio triukšmo.

Darbuotojų konsultavimas

Aiškinimas dirbantiems apie sveikatos apsaugos ir saugos priemones yra ne tik teisinis reikalavimas, bet ir veiksmingas būdas užtikrinti, kad darbuotojai rimtai žvelgtų į sveikatos ir saugos užtikrinimo procedūras bei jų tobulinimą. Su darbuotojais turėtų būti tariamasi dėl sveikatos ir saugos priemonių bei dėl naujų technologijų ar produktų prieš juos įdiegiant.

Išsamesnė informacija

Šis informacinis biuletenis buvo parengtas prisidedant prie 2004 m. Europos saugos ir sveikatos darbe savaitės. Kitus šios serijos informacinius biuletenius ir išsamesnę informaciją apie statybą galima gauti adresu <http://ew2004.osha.eu.int>. Šis informacijos šaltinis nuolat atnaujinamas ir tobulinamas. Informaciją apie ES saugos ir sveikatos apsaugos teisės aktus galima rasti adresu <http://europe.osha.eu.int/legislation/>.

(¹) „Eurostat“, „Teminė statistika – gyventojai ir socialinės sąlygos“, 3 tema, 16/2001.

Kontrolinis klausimų sąrašas

Šiame kontroliniame klausimų sąrašė pateikiami klausimai apie bendro pobūdžio pavojus mažose statybvietėse. Šis sąrašas gali tapti atspirties tašku nustatant statybvietėje kylančius pavojus, tačiau negali pakeisti viso rizikos įvertinimo; tokiame trumpame kontroliniame klausimų sąrašė negalima įtraukti visų galimų grėsmių^(?).

Preveninės veiklos kontrolinis klausimų sąrašas

- ✓ Ar pavojingos medžiagos statybvietėje tinkamai saugomos ir naudojamos?
- ✓ Ar naudojamos tinkamos priemonės siekiant užkirsti kelią arba sumažinti dulkių (pavyzdžiui, medžio, cemento, silicio) poveikį?
- ✓ Ar statybvietėje yra asbesto?
- ✓ Ar visi asmenys statybvietėje dėvi tinkamą galvos apsaugą ir avalynę?
- ✓ Ar yra būdų kontroliuoti riziką nenaudojant asmeninių apsaugos priemonių?
- ✓ Ar atlikdami darbus darbuotojai naudoja tinkamas asmenines apsaugos priemones?
- ✓ Ar visi mechanizmai, įrengimai ir įrenginiai (taip pat ir asmeninės apsaugos priemonės) yra standartizuoti ir teisingai paženklinoti?
- ✓ Ar statybvietė aptverta, kad į ją negalėtų patekti pašaliniai?
- ✓ Ar yra įdiegtos priemonės, apsaugančios pašalinius asmenis (pavyzdžiui, per statybvietę einančius žmones)?
- ✓ Ar kiekvienas dirbantysis gali saugiai patekti į savo darbo vietą ir saugiai dirbti? Pavyzdžiui, ar galima saugiai patekti ant pastolių?
- ✓ Ar statybvietė yra atitinkamai paženklinta (pavyzdžiui, ar yra ženklai, draudžiantys įeiti pašaliniams, judėjimo nuorodos)?
- ✓ Ar statybvietė tvarkinga, gerai apšviesta ir gerai suplanuota?
- ✓ Ar dirbantiems užtikrintos reikiamos gerbūvio sąlygos?
- ✓ Ar užtikrintos atitinkamos gaisrinės saugos priemonės (pavyzdžiui, gesintuvai, avariniai išėjimai)?
- ✓ Ar yra pirmosios pagalbos priemonių?
- ✓ Ar pažymėtos esančios elektros linijos (požeminės arba antžeminės) ir įdiegtos jas valdančios kontrolės sistemos?
- ✓ Ar įdiegtos atsargos priemonės, užtikrinančios saugią elektros sistemų būklę?
- ✓ Ar atskirtas transporto ir žmonių judėjimas?
- ✓ Ar transporto priemonių ir įrenginių operatoriai yra tinkamai apmokyti ir nustatyta tvarka atestuoti?
- ✓ Ar užtikrinta judėjimo kelių sauga?
- ✓ Ar yra užtektinai erdvės aplink besisukančias transporto priemones?
- ✓ Ar veikia įrenginių saugos prietaisai (tokie kaip garso signalai, apsaugai)?
- ✓ Ar keltuvai ir liftai tinkamai įrengti, ar jie patikrinti kompetentingų asmenų?
- ✓ Ar visa darbo įranga ir įrenginiai yra tvarkingi ir saugūs?
- ✓ Ar pastolius pastato, keičia ir išardo kompetentingi asmenys?
- ✓ Ar pastolių būklė tikrinama periodiškai ir po nepalankių oro sąlygų (pavyzdžiui, stipraus vėjo)?
- ✓ Ar įdiegtos priemonės, apsaugančios darbuotojus ir objektus nuo kritimų?
- ✓ Ar ten, kur įmanoma, yra panaikintas rankinis valdymas (pavyzdžiui, naudojant mechaninę įrangą)?
- ✓ Ar medžiagos tiekiamos apskaičiuotais dydžiais ir svoriais, kad, kai įmanoma, būtų išvengta rizikos sužeisti nugarą?
- ✓ Ar darbuotojai buvo instrukuoti ir išmokyti, kaip saugiai kelti krovinius?
- ✓ Ar buvo įvertinta rizika, siekiant sumažinti riziką darbe pažeisti rankas (pavyzdžiui, vykdant betono liejimo, armavimo, suvirinimo ar dažymo darbus)?
- ✓ Ar įdiegtos visos priemonės, sumažinančios triukšmo ir vibracijos poveikį?
- ✓ Ar, kur būtina, yra įdiegtos sveikatos priežiūros priemonės?
- ✓ Ar nuo kritimų apsaugantys aptvarai yra visur, kur tai reikalinga?
- ✓ Ar netvirti stogai ir stogų dalys (pvz., stikliniai stogai) aiškiai pažymėti?
- ✓ Ar angos apsaugotos aiškiai pažymėtais ir pritvirtintais dangčiais, kurie apsaugotų nuo kritimo?
- ✓ Ar yra saugesnių būdų atlikti darbą, negu dirbti pasilipus ant kopėčių (pavyzdžiui, naudojantis mobilią kėlimo įrangą)?
- ✓ Ar iškasos tinkamai sutvirtintos ar kitaip saugiai įrengtos, kad kuo labiau būtų sumažinta griūtės rizika?
- ✓ Ar yra apsaugų, kad žmonės ir transporto priemonės neįvirtų į iškastas duobes?
- ✓ Ar kompetentingas asmuo nuolat tikrina iškasas?

(?) Būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų statybvietėms sąrašą galima rasti 1992 m. birželio 24 d. Tarybos direktyvoje 92/57/EEB dėl būtiniausių saugos ir sveikatos reikalavimų laikinosiose arba kilnojamosiose statybvietėse įgyvendinimo.